

נר לשולחן שבת

חג הסוכות

בכל עניני העלון
תרומות והנצחות
נתנאל רוזנבלט
רח' צבי 21 ב"ב
5791486

שילמתי לו, ובגללו הוצאתי עשרות זהובים על קנסות והוצאות משפט.

מאז אני ממתין ומצפה, אימתי יבוא גוי זה לידי ואצליח להחזיר את כספי... כך הצלתי את שלי מתחת ידו! הנאספים ששמעו את סיפור הדברים חייבו בהנאה...

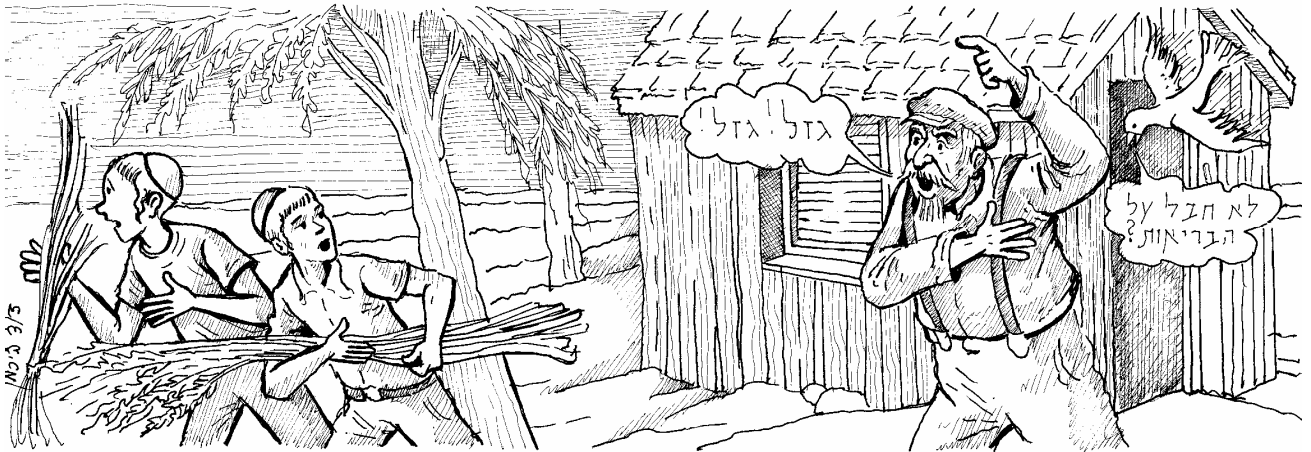
לפתע נעמד אחד מעשירי הקהילה ואמר: שמע ידידי אם תביא לי היתר מהרב, שהאתרוג הזה כשר לברכה ביום הראשון, אקנה אותו ממך תמורת ארבעים זהובים!

אותו יהודי, שהיה עני, שמח על "המציאה הכפולה" שנפלה בחלקו... ניגש לרבה של העיר, הגאון רבי חיים סופר, וביקש ממנו אישור בכתב שהאתרוג הזה כשר לברכה ביום הראשון. ואם הרב יפסוק שהוא לא כשר לברכה, אזי הוא יחזיר אותו לגוי בחזרה.

ליד ישיבת לומז'ה בעיר פתח-תקוה היה צריף של זקן ערירי, עני וחולה סכרת. בסמוך לצריף צמחו עצי אקליפטוס גדולים. בהגיע חג הסוכות היו באים ילדים וקוטפים ענפים לסכך. הזקן היה יוצא, צועק, ומבריא את הילדים. התרגזות זו פגעה בבריאותו.

הגאון הצדיק רבי אליהו דושניצר, בטוהר לבבו הרחום, היה נכנס לאותו זקן בהתקרב יום כיפור, קונה ממנו את העצים ומפקירם.

רבי אליהו הרויח בזה כמה מצוות בבת אחת: קודם כל נתן לזקן כסף, כדי שיהיה לו להכין את צורכי החג. שנית, מנע ממנו את הכעס ושמר על בריאותו. ואחרון אחרון, דאג שבני ישראל לא יכשלו בסכך גזול. (הקדמה ל"נחלת אליהו")

השיבו ה"מחנה חיים": אף על פי שהדבר נראה פשוט שאתרוג זה נחשב גזול, ואינו יוצא בו. **עלה בדעתי לחדש שגזל כזה מותר בגוי!**

אתרוג - שוויו האמיתי רביעית הזהוב... ורק ישראל עם קדושים, המהדרים במצוות, מוכנים לתת הון ביתם על חיבוב המצווה. ומשלמים בשל הידורו מאות זהובים. המחיר של עשרים וחמישה זהובים עובר לסוחר רק לבני ישראל, אך אינו השווי האמיתי של האתרוג.

לכן היה מותר לו לעשות את ההערמה הזו - כי רק יהודי הגוזל מיהודי צריך לשלם 'כשעת הגזילה' - כשוויה.

אבל החיוב לשלם לגוי עבור גזילה נלמד מ"אחרי נמכר גאולה תהיה לו", רק את הממון שנתנו עבור העבד אסרה תורה. **ללמדנו שרק את השווי האמיתי צריך לשלם**, ולא את הכסף שיכול לקבל עליו. ולא ירוויח הגוי את מה שהישראל מוכן לתת הון ביתו על חיבוב המצווה.

לפיכך אם הגוי לא שילם עבור האתרוג הזה יותר מחמישה זהובים אין בו גזל. רק שיש לחוש אולי הוא שילם יותר, ואז יש בו משום גזל. ודבר זה חייבים לברר.

אך למעשה - הפה שאסר - שאומר שבעורמה גזל, הוא הפה שהתיר - שאומר שהגוי חייב לו כהנה וכהנה, הוא מציל את מעותיו והוי כאילו לקח את האתרוג ביד חזקה ושילם דמיו. כי אדם יכול לעשות דין לעצמו ולהציל את ממונו מגוי, כיון שבן נח יכול להשפט בדיין אחד.

וגם בישראל היה מותר לעשות כך, אך הדבר תלוי במח' הראשונים. ואין בזה איסור "לא תחמוד". (ש"ת "מחנה חיים" ח"ב ל"ב. ועיי"ש וקצרנו)

ערב חג הסוכות בעיר מונקטש. יהודי נכנס לבית הכנסת, ובידו אתרוג נאה ומהודר.

לשאלת חבריו, כמה שילמת עליו? ענה: "שוויו של האתרוג הזה עשרים וחמישה זהובים טבין ותקילין. אבל אל תדאגו לי, שילמתי עליו רק חמישה זהובים..."

לפליאת השומעים, סיפר להם את סיפור המעשה:

כידוע לכם בעיר הסמוכה יש גוי סוחר אתרוגים. בחנותו ישנם ארגזי אתרוגים, מסודרים לפי טיבם ויופיים, עשרה וחמישה זהובים. ובארגז קטן חמישה אתרוגים מובחרים, אשר נקצב מחירים לעשרים וחמישה זהובים.

והנה כאשר עמדתי בחנות ובחרתי אתרוג, הגיע מברק לבעל החנות, ובו הודעה על הפסד כספי גדול שארע לו.

הגוי שנרעש לשמע הבשורה הרעה, נכנס לחדר הסמוך כדי להתאושש ולבדוק את מצב חשבונותיו.

הרים היהודי קולו: "עכשיו שמעו מה עשיתי: בזריזות החלפתי בין האתרוגים. הוצאתי אתרוג מובחר של עשרים וחמישה זהובים, שמתו אותו בארגז של האתרוגים הפשוטים, ומשם הוצאתי אתרוג פשוט, והנחתי בארגז של האתרוגים המובחרים.

קראתי לסוחר שיכנס, וכשנכנס הוצאתי את האתרוג המהודר מהקופסה של האתרוגים הפשוטים, שילמתי חמישה זהובים והלכתי לדרכי..."

ודעו לכם, אינני חושש שהאתרוג הזה גזול בידי, כי הגוי הזה תבע ממני שלא בצדק בערכאות, כספים שכבר אני

ביום חמישי דחול המועד סוכות, קראו את הקריאה כנהוג, ואחרי שהעלו רביעי, נזכרו רבים ממתפללי בית הכנסת כי הבעל קורא טעה ואמר "פרים שבעה", במקום "שמונה" כפי שהיה צריך להגיד באותו היום.

רצו לסוכתו של האדר"ת ושאלוהו האם מחויבים לחזור ולקרוא, כדין הטועה בקריאת התורה שלא מעין המאורע.

סיפר הגאון האדר"ת: "והשבתי ביושבי בסוכתי מבלי עיון בספרים, לנחיצת השואל, כי הקהל יושבים ומצפים מה לעשות... ופסקתי שלא צריך לחזור ולקרות.

ואמרתי להם מספר טעמים בדבר: גם בהקרבת הפרים עצמם, אם מיעט במספרם, נחלקו חכמים ורבי יהודה אם מעכבים זה את זה, ועל כן לענין קריאת התורה ניתן לסמוך בדיעבד על רבי יהודה, ואין צורך לחזור.

ומאחר שלא כל הקהל נזכרו בטעות זו, ורק מעטים, ובאותו בית מדרש מתפללים יראים ושלמים ומדקדקים במצוות, אשר בוודאי שמעו כדין הרי לא רחוק לומר שהקורא לא טעה כלל, ורק לשואלים נדמה שאמר 'שבעה' במקום 'שמונה', דאם לא כן מדוע לא הרעישו תיכף אחרי קריאתו בכהן ולוי... ולכן נראה לי שאותם השואלים רק מדמיינים להם... ומכל מקום אפילו אם ברור שטעה, לא יחזרו לקרוא כטעמים שאמרנו.

ונזדמנתי עם **ידיד נפשי** הגאון רבי שמואל סלנט ואמר לי שהוא השיבם שאין צריך לחזור, בלי טעמים שהזכרנו! ("צהר - אהל חנוך" ועיי"ש שמבאר בטוט"ד את דברי מרן הגרש"ס והאדר"ת)

מכתב מהרב ד"ר משה אוירבך פ"ת מוצ"ש פ' נח תרע"א

"שלום וברכה לכבוד אחי אהובי יצחק נ"י. בהיותי בירושלים ת"ו אמר לי הגאון רבי חיים ברלין נ"י דבר תורה אשר איני חפץ למנוע ממך.

בגמרא בסוכה נכתב 'תניא, רבי אליעזר אומר אין יוצאים מסוכה ואין עושים סוכה בחולו של מועד. וחכמים אומרים יוצאין מסוכה לסוכה ועושים סוכה בחולו של מועד. ולדברי הכל אם נפלה, חוזר ובונה בחולו של מועד.

נשאל הגאון הנ"ל באיזו סברה חולקים. והשיב שבדף יא: יש מחלוקת בין רבי אליעזר לרבי עקיבא, ר"א סובר סוכות ענני כבוד ור"ע סוכות ממש. אם כן לדעת ר"א הסוכה היא רמז לענני כבוד אשר הגנו על אבותינו במדבר, שלא היו עשויים לסלק מהם בכל פעם ופעם כי בכל מסעי בני ישראל היו תחתיהם, ועל כן גם במצות סוכה אין לצאת מסוכה לסוכה. אבל ר"ע וחכמים סוברים סוכות ממש, ובכל פעם ופעם במסעות כשיצאו ממקומם פירקום, ועל כן גם אנו יוצאים מסוכה לסוכה. ושיום שאם נפלה חוזר ובונה אותה בחולו של מועד שבזה גם רבי אליעזר מודה, שהרי גם ענני כבוד כשנסתלקו אחר פטירת אהרן חזרו בזכות משה.

מקוה אני שגם אתה תשמח על התורה הפשוטה של הגאון הישיש שליט"א."

("המעייין" תמוז תשמ"ב)

נראה לי לפרש את המשנה הסתומה במסכת סוכה "התינוקות שומטים לולביהן ואוכלים אתרוגיהם". (מה.) על פי המנהג שיצאו ידי חובה בלולב ואתרוג של אשתקד. שהיו חוששים שלא יגיעו הלולב והאתרוג של קטן ליד גדול והוא לא ידע שבשנה שעברה זכה בו קטן ונפסל ליום טוב ראשון ועלולים להכשל בהם.

לכן להציל רבים ממכשול התקינה שיהיו הקטנים קורעים את עלי הלולב ואוכלים אתרוגיהם שלא יהיו כשרים עוד למצוה, אבל הגדולים היו מצניעים את אתרוגיהם ולולביהם על ידי שמירה שלא יתייבשו ויהיו כשרים לשנה הבאה.

(שו"ת 'נשמת חיים')

הגאון רבי יצחק ירוחם דיסקין היה נשיא "בית היתומים דיסקין". ביחס לימים ההם הוא שילם לפקידים שכר גבוה, אך דרש תמורה עבורו.

סיפר **רבי משה בלוי** שתקופה ארוכה שימש כפקיד ראשי בבית היתומים: לא פעם היה ניגש לפקיד שאיחר והיה מראה לו את שעונו. הרמז היה ברור.

פעם **בערב סוכות** איחר אחד העובדים. ניגש אליו רבי יצחק ירוחם ושאלו: מפני מה הגמרא מתקשה למצוא היכי תימצא לסוכה גזולה, הרי אפשר לומר באופן כזה - פקיד שמאחר לעבודתו לפני סוכות, וטענתו כי הוא בונה את הסוכה, ומחפש ארבע מינים, ולמעשה הרי הוא גוזל את המוסד... ("מרא דארעא דישראל")

סיפר הגה"צ רבי אריה לויין לאבי מורי שליט"א:

חג סוכות אחד ראה הגאון מטעפליק יהודי תלמיד חכם גדול, שהיה עני מרוד, שהגיע לבית הכנסת עם אתרוג יפה ומהודר ביותר.

הבין הרב מטעפליק שסכום כסף רב שולם על אותו האתרוג. ניגש אל אותו תלמיד חכם ושאלו: "שמלה קנית לאשתך הרבנית לכבוד החג? הרי זו מצוות עשה מהתורה, והיא לא יכולה לצאת בזה על ידי שמלה של חברתה, ואילו אתה יכול לקנות אתרוג פשוט ולצאת בדיון "הדר" עם אתרוג של חברך..." ("נר לשולחן שבת")

"הגדול ממינסק", בעת עשותו מצוה שהיא מזמן לזמן, כמו בניית סוכה היה מדקדק שכל בניו יעמדו סביבו. **ושמחה גדולה היתה לו כשאחד מבניו אגד את הלולב**, והיה מראה לבאים 'זהו מעשה ידי בני' כדי לחבב הדבר! ("הגדול ממינסק")

דן העונג יו"ט שאם יורדים גשמים אסור להכנס ולשבת בסוכה!

משום דנהנה שלא במקום מצוה ועצי הסוכה והסכך אסורים בהנאה, דרק בשעה שמקיים מצוה מותר דוהי מצוותו אבל בזמן ירידת הגשמים שאין מצוה אסור להנות, והרי ישיבה בסוכה נחשבת הנאה.

ואין לומר דרק הנאה של כילוי אסרה תורה, אלא כל ההנאות אסורות וכפי שאסרו להרצות מעות נגד נר חנוכה ולהריח בהדס של מצוה.

ועוד דן העונג יו"ט לאסור נשים לשבת בסוכה, דהן פטורות, ואם כן הרי זה שלא במקום מצוה. (שו"ת עונג יו"ט)

וה"קהילות יעקב" כתב: הסוכה מתייחדת לדירתו כדירת ביתו ממש, בין יהיה בדירתו מצוה ובין לא יהיה מצוה זוהי דירתו לימים הבאים, ועל ידי זה נעשית לסוכת מצוה, הרי דלכתחילה נתייחדה לכן גם לעת הגשמים, ורק במה שאינו הנאת דירה נאסר. ומעולם לא שמענו לאסור על נשים להכנס לסוכה. (סוכה)